

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Dersini Almış Öğrencilerin Klinik Rahatlık ve Endişe Durumu ile Öz Yeterlilik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

DOI: 10.26466/opus.659694

*

Birsen Mutlu* - Merve Azak** - Sümeyye Kalaycı***

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi,
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul/Türkiye

E-Posta: bdonmez@istanbul.edu.tr

ORCID: [0000-0002-8708-984X](https://orcid.org/0000-0002-8708-984X)

** Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Çocuk
Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul/Türkiye

E-Posta: merve.azak@istanbul.edu.tr

ORCID: [0000-0003-4299-3322](https://orcid.org/0000-0003-4299-3322)

*** Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, Sağlık Bil. Ens., İstanbul/Türkiye

E-Posta: skalayci97@gmail.com

ORCID: [0000-0002-6269-9991](https://orcid.org/0000-0002-6269-9991)

Öz

Araştırma, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği (ÇSHH) dersini almış hemşirelik öğrencilerinin klinik endişe/rahatlık durumu, çocuk kliniklerindeki uygulamalara ilişkin yeterlilik düzeyi ve öz yeterlilik algısı arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla yapıldı. Tanımlayıcı ilişki arayıcı olarak yapılan araştırmanın evrenini İstanbul'da bir üniversitede öğrenim gören hemşirelik öğrencileri oluşturdu. Örnekleme ÇSHH dersi almış 295 öğrenci yer aldı. Veri toplamada Öğrenci Bilgi Formu, Pediatri Hemşireliği Öğrencileri Klinik Rahatlık ve Endişe Değerlendirme Aracı (PHÖKREDA), Çocuk Kliniği Uygulamaları (Bakım-Tanı ve Tedavi) Yeterlilik Düzeyi Formu (ÇKUYDF) ve Genel Öz Yeterlilik Ölçeği (GÖYÖ) kullanıldı. Çalışmaya katılan öğrencilerin %57,3'ünün 4.sınıf öğrencisi, %15,6'sının erkek, %7,5'nin ÇSHH Anabilim Dalı'nda intern olduğu, %35,9'unun mezun olduktan sonra çocuk ile ilgili bir bölümde çalışmayı istediği saptandı. PHÖKREDA ölçeğinin rahatlık alt boyutu ile ÇKUYDF puanları arasında pozitif yönde, %18 düzeyinde; PHÖKREDA ölçeğinin endişe alt boyutu ile GÖYÖ toplam puanı ve GÖYÖ başlama alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı ilişki saptandı. Sonuç olarak öğrencilerin endişesi düştükçe genel öz yeterlilik algısının arttığı ve kendini bir işe/uygulamaya başlama konusunda yeterli algıladığı, klinikte rahatlığı arttıkça öğrencilerin kendini çocuk uygulamalarında daha yeterli gördüğü saptanmıştır. Öğrencilerin rahatlık ve endişe düzeyi öz yeterlilik algısını ve klinikteki uygulamalardaki yeterlilik algısını etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: çocuk, endişe, hemşirelik fakültesi, öğrenci, rahatlık, uygulama, yeterlilik

Investigation of the Relationship Between Clinical Comfort-Worry and Self-Efficacy Perceptions of Nursing Students Who Have Taken Pediatric Nursing Course

*

Abstract

The aim of this study was to investigate the relationship between clinical anxiety / comfort status, adequacy level and self-efficacy perception of pediatric clinics in nursing students who have taken Pediatric Nursing course. This descriptive correlational study was conducted with nursing students in Istanbul. The sample included 295 students who had taken pediatric nursing courses. Data were collected using Student Information Form, Pediatric Student Comfort and Worry Assessment Tool (PSCWAT), Pediatric Clinic Proficiency Level Form (PCPL) and General Self-Efficacy Scale (GSES). Most of the students (57.3%) participated in the study were 4th grade students, 15.6% were male, 7,5% of them were intern at the pediatric clinics, 35.9% of the students wanted to work in a pediatric department after graduation. There was a positive correlation between the comfort subscale of PSCWAT and PCPL scores at 18%. There was a negative correlation between anxiety subscale of PSCWAT and total score of GSES. Consequently, it was found that as the students' anxiety decreased according to PSCWAT scale, their perception of self-efficacy increased and they perceived themselves sufficient to start practice. According to the PSCWAT scale, it was found that the students had more self-efficacy in the pediatric practice as their comfort in the clinic increased. The level of comfort and anxiety of students affects self-efficacy perception in clinical practice.

Keywords: *child, anxiety, nursing faculty, student, comfort, practice, self-efficacy*

Giriş

Hemşirelik eğitimi klinik uygulama ve teorik bilginin iç içe verildiği, birbirini tamamlayan bir eğitim sürecidir. Hemşirelik eğitiminde temel amaç, öğrencilere mesleki açıdan bilişsel, duyuşsal ve psikomotor boyutta temel bilgi, beceri, davranış ve tutum kazandırmaktır (Fırat Kılıç, 2018; Dikmen, Denat, Başaran ve Filiz, 2016; Karadağ, Derya ve Ucuzal, 2011). Öğrenci aldığı teorik bilgileri klinik uygulamalarda beceriye dönüştürürken yeni bilgi, beceri ve iletişim deneyimleri ile karşılaşır. Klinik uygulama deneyimleri öğrencilerin bilgi ve becerilerini hayata geçirerek öğrenme imkânı sağlar (Karadağ vd., 2011). Hemşirelik öğrencileri klinik uygulama deneyimlerini hemşirelik eğitimlerinin en kaygı verici bileşenlerinden biri olarak tanımlamışlardır (Bayar, Çadır ve Bayar 2009). Bunda etkili olan faktörler klinik uygulamalarda profesyonel bilgi ve becerilerin eksikliği ile birlikte hasta sorumluluğunun alınması, zaman yönetimi, motivasyon eksikliği ve klinik durumlarla baş etme yetersizliğinin yaşanması olarak sıralanabilir (Kürtüncü, Çınar, Kahraman ve Demirbağ, 2017; Erbil, Kahraman ve Bostan, 2006).

Yapılan çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin eğitimleri içinde en çok ÇSHH dersinin klinik uygulamasında kaygı yaşadıkları belirlenmiştir (Kubin ve Wilson, 2017; Lassche, Al-Qaaydeh, Macintosh ve Black, 2013; Al-Qaaydeh, Lassche ve Macintosh, 2012). Öğrencilerin, klinik uygulamalarında yaşadıkları olumlu veya olumsuz deneyimlerin ve kişisel yapılarının klinik uygulama başarılarına etki ettiği düşünülmektedir. Öğrencilerin klinik uygulama başarıları endişe, stres, kaygı, motivasyon ve öz yeterlilik düzeyleri gibi faktörlerden etkilenir (Açıksöz, Uzun ve Arslan, 2016). Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği (ÇSHH) dersinin klinik uygulamasında öğrenciler, çocuklar ile geçirdikleri klinik deneyim boyunca yüksek düzeyde anksiyete yaşarlar ve bakım verirken endişelidirler (Kubin vd., 2017; Al-Qaaydeh vd., 2012). Yapılan bir çalışmada öğrencilerin çocuk kliniklerinde yaşadığı bu endişelerin; yenidoğan bir bebeğe dokunmak, çocuk ve bakım vericisi ile iletişime geçememek, çocukların düşük dozlardaki ilaç uygulamaları, çocuk ve bakım vericisine uygun ve etkili bakım verememek, çocuğa zarar vermek ve çocuk veya bakım vericisine psikososyal açıdan yeteri kadar destek olamamak gibi düşüncelerden kaynaklandığı görülmektedir (Arslan, Şener ve Canggür, 2018).

Öz yeterlilik (self efficacy) kavramını ilk kez Bandura tanımlamıştır. Bandura öz yeterlilik kavramını kişinin yaşamı ve yaşadığı olayların üzerinde etkili olabilmesi için gerekli olan eylemleri başlatabilme ve eylemlerinin sonuçlarını alabilme inancı olarak tanımlamıştır (Dikmen vd., 2016; Yıldırım, Karaca, Ankaralı, Açıkgöz ve Akkuş, 2016; Keskin ve Orgun, 2006). Kişi bir sonuca ulaşabileceğini düşünüyorsa daha etkin davranarak eylemlerinin gidişatını kendisi belirler. Öz yeterlilik kişinin yetenekli olması ile değil kişinin kendi kaynaklarına güvenmesi ile ilişkilidir. Herhangi bir durumla karşılaşan bireyin öz yeterliliği düşük olduğunda o durum karşısında eyleme geçemeyecektir (Açıksöz vd., 2016; Yıldırım vd., 2016). Öz yeterlilik düzeyi aynı zamanda, kişinin bir eylemi gerçekleştirirken karşılaşacağını düşündüğü zorluğun derecesini ifade eder (Arseven 2016). Öz yeterlilik algısı yüksek olan kişiler, öz yeterlilik algısı düşük olan kişilere göre olumsuz durumlar ile karşılaştığında baş etmede daha hızlı ve kararlı davranır. Aynı zamanda hedefe ulaşmada daha fazla mücadele ettikleri görülmüştür (Yiğitbaş ve Yetkin, 2003; Zengin, 2007; Dikmen, vd. 2016).

Hemşirelik öğrencilerinin öz yeterlilik algısı ve klinik ortamda karşılaştıkları stres gibi öğrenmeyi etkileyebilecek durumların ve bu durumların öğrenme ile ilişkilerinin anlaşılması, hemşirelik eğitimini geliştirmeye uygun olarak, faaliyetlerin planlanmasını sağlayacağı ve hemşirelik eğitiminin geleceğine yönelik etkileri olacağı bildirilmektedir (Açıksöz, vd. 2016). Bu nedenle klinik stres ve öz yeterlilik algılarının öğrenci hemşirelerin akademik başarı ve klinik uygulama becerilerine nasıl etki edeceği incelenmelidir.

Yapılan bir çalışmada hemşirelik öğrencilerine klinikte yapmaktan korktuğunuz olumsuz deneyim nedir diye sorulduğunda, yanlış uygulama yapmak en çok cevap verilen seçenek olmuştur (Bayar, vd., 2009). Öğrencilerin yanlış uygulama yapma korkusunun öz yeterlilik eksikliği veya klinik endişe ile ilişkili olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Klinik uygulama ile ilgili duygular incelendiğinde ise öğrenciler çoğunlukla heyecan, endişe ve korku hissettiklerini, çok az bir kısmı klinikte rahatlık hissettiğini belirtmiştir (Açıksöz vd., 2016; Bayar vd., 2009). Klinik deneyimde yaşanan değişken duygu durumlarının neyin sonucu veya neye neden olduğu irdelenmeli bu konuda çalışılarak öğrencilerin klinik deneyimlerde yaşadığı kaygı, stres gibi olumsuz duyguların öğrenci ve klinik ortama etkileri incelenmelidir. Bu araştırma, çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersini almış hem-

şirelik öğrencilerinin klinik endişe ve rahatlık durumlarının, çocuklarda bakım, tanı ve tedavi uygulamalarına ilişkin yeterlilik düzeyleri ve klinik uygulama yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi ile birlikte öz yeterlilik algı düzeylerine bakılarak değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Tipi

Araştırma, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersi almış hemşirelik fakültesi öğrencilerinin klinik endişe/rahatlık durumu, çocuk kliniklerindeki uygulamalara ilişkin yeterlilik düzeyi ve öz yeterlilik algısı arasında ilişkiyi araştırmak amacıyla tanımlayıcı tipte yapıldı.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini İstanbul'da bir üniversitenin hemşirelik fakültesinde öğrenim gören ve çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği (ÇSHH) dersi almış 368 öğrenci oluşturdu. Örneklem hesabına gidilmeksizin evrenin tamamına ulaşılmaya çalışıldı. 321 öğrenciye ulaşıldı. 26 öğrencinin veri toplama formlarında eksikler saptanması nedeniyle araştırmanın örneklemini 295 öğrenci oluşturdu.

Veri toplama formları ve araçları

Veri toplamada; Öğrenci Bilgi Formu, Pediatri Hemşireliği Öğrencileri Klinik Rahatlık ve Endişe Değerlendirme Aracı (PHÖKREDA), Çocuk Kliniği Uygulamaları (Bakım-Tanı ve Tedavi) Yeterlilik Düzeyi Formu (ÇKUYDF) ve Genel Öz Yeterlilik Ölçeği (GÖYÖ) kullanıldı. Araştırmacılar tarafından hazırlanan Öğrenci Bilgi Formu; öğrencilerin demografik bilgilerini sorgulayan 4 soru, mesleği seçme, başarı durumu, ÇSHH dersi stajına ve ileride çocuk ile ilgili bir bölümü tercih etmeye ilişkin 9 sorudan oluşmaktadır.

Çocuk Kliniği Uygulamaları (Bakım-Tanı ve Tedavi) Yeterlilik Düzeyi Formu (ÇKUYDF), araştırmacılar tarafından oluşturulmuş olup öğrencilerin

öğrencilik dönemlerinde çocuk dersi stajında yaptıkları uygulamaları sorgulayan 32 sorudan oluşmaktadır. Her bir uygulamanın karşısında öğrenci “yapabilecek yeterlilikteyim” veya “yeterli değilim” şıklarından birini işaretlemiştir. Öğrencinin yeterlilik düzeyi hesaplanırken yeterli değilim 0, yapabilecek yeterlilikteyim 1 puan olarak puanlanmış ve 32 soru 100 puan üzerinden hesaplanmıştır.

Genel Öz Yeterlilik Ölçeği (GÖYÖ), yetişkinlerin genel öz yeterliliklerini belirlemek amacıyla Sherer vd. (1982) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Yıldırım ve İlhan (2010) tarafından yapılmıştır. Toplam 17 maddeden oluşan ölçek beşli likert tipinde olup her sorunun puanı 1 (hiç) ve 5 (çok iyi) arasında değişmektedir. Ölçekten alınabilecek toplam puan 17 ile 85 arasında değişmektedir. Ölçek toplam puanın artması öz yeterlilik inancının arttığını göstermektedir. Ölçekteki 2, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 14, 16 ve 17. maddeler ters puanlanmaktadır.

Pediyatri Hemşireliği Öğrencileri Klinik Rahatlık ve Endişe Değerlendirme Aracı (PHÖKRE), Al-Qaaydeh vd. (2012) tarafından 2012 yılında ilk kez pediyatri kliniğine çıkan hemşirelik öğrencilerinin klinik ortamındaki endişe duydukları alanlar ile kendilerini konforlu hissettikleri alanları belirlemek için geliştirilmiştir. Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları 2018 yılında Arslan vd. (2018) tarafından yapılmıştır. Ölçek, endişe ve rahatlık olmak üzere iki boyut ve 11 maddeden oluşan likert tipinde bir ölçüm aracıdır. Modelin ilk boyutu (Endişe) 5 maddeden ve ikinci boyutu (Rahatlık) 6 maddeden oluşmaktadır. 6 soru öğrencilerin pediyatri kliniği sırasındaki rahatlık seviyesini ve 5 soru ise endişe düzeyini ölçen sorulardan oluşmaktadır. Ölçeğin rahatlık boyutundaki 3. ve 5. maddeleri ters maddelerdir. Bu ölçüm aracı “Kesinlikle katılıyorum” “Katılıyorum”, “Katılmıyorum” “Kesinlikle katılmıyorum” ve “Uygun değil” şıklarından oluşan 5’li likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki maddelere (endişe veya rahatlık) “uygun değil” şeklinde işaretleme yapanlara puan verilmemekte ve değerlendirme dışı bırakılmaktadır.

Verilerin Toplanması

Veriler Aralık 2018-Mart 2019 tarihleri arasında bir devlet üniversitesinde öğretime devam eden, ÇSHH dersini almış olan 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden toplandı. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler araştırmacının gözetiminde öğrenci bilgi formu, GÖYÖ, ÇKUYDF ve PHÖKRE Değerlendirme

Aracı'nı ortalama 20 dakikada doldurdu. Ölçek formları doldurulurken sorusu olan öğrencilerin soruları yanıtlandı.

İstatistiksel Değerlendirmeler

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için IBM SPSS Statistics 22 (IBM SPSS, Türkiye) programı kullanıldı. Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro Wilks testi, Q-Q grafikler ve histogramlar ile değerlendirildi. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (ortalama, standart sapma, frekans, yüzde) yanı sıra normal dağılım gösteren niceliksel verilerin iki grup arası değerlendirilmesinde Student-t testi kullanıldı. Niceliksel veriler arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde Pearson korelasyon analizi kullanıldı. Anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirildi.

Etik konular

Araştırmanın yapıldığı üniversitenin Hemşirelik Fakültesi'nden kurum izni ve İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan etik kurul izni (no: 35980450-663.05) alındı.

Bulgular

Çalışma %84,4'ü (n=249) kadın, %15,6'sı (n=46) erkek olmak üzere toplam 295 ÇSHH dersini almış hemşirelik öğrencisinin katılımı ile yapılmıştır. Öğrencilerin yaşları 19 ile 26 yıl arasında değişmekte olup, ortalaması $21,28 \pm 1,08$ yıldır.

Tablo 1. Öğrencilere ilişkin tanıtıcı özellikler (N=295)

Tanıtıcı Özellikler		Min- Maks	Ort±SS
Yaş (yıl)		19-26	21,28±1,08
		n	%
Cinsiyet	Kadın	249	84,4
	Erkek	46	15,6
Sınıf	3. Sınıf	126	42,7
	4. Sınıf	169	57,3
Yaşanılan yer	Aile ile birlikte	180	61,0
	Yurt/Apart vb.	93	31,5
	Öğrenci evi	22	7,5
Hemşirelik bölümü seçme durumu	İsteyerek	85	28,8
	Kısmen isteyerek	166	56,3
	İstemeyerek	44	14,9
Hemşirelik okumayı seçme nedeni	Hemşire olmak istediği ve bu mesleği sevdiği için	90	30,5
	Mezun olunca iş bulma sıkıntısı yaşamayacağı için	173	58,6
	Ailesi istediği için	22	7,5
	Ailede rol model bir hemşire olduğu için	2	0,7
Hemşirelik bölümünde okumaktan memnun olma	Tanıdıkların tavsiyesi nedeniyle	8	2,7
	Evet	229	77,6
Mezun olunca hemşirelik yapabileceğine inanma	Hayır	66	22,4
	Evet	215	72,9
Genel akademik not ortalaması	Kararsız	71	24,1
	Hayır	9	3,1
	1,00-1,99	6	2,0
Şu anki durum	2,00-2,99	176	59,7
	3,00-3,49	97	32,9
	3,50-4,00	16	5,4
	İntörn öğrenci olarak devam etme	83	28,1
Mezun olunduktan sonra çocuk ile ilgili bir bölümde çalışmayı isteme	İntörnlük programı tamamlanmış	86	29,2
	3.sınıf öğrencisi	126	42,7
Derslerde öğrenilen bilgileri uygulamalarda kullanabilme	Evet	106	35,9
	Hayır	189	64,1
	Evet	246	83,4
	Hayır	49	16,6

Öğrencilerin %57,3'ünün (n=169) 4.sınıf olduğu, %56,3'ünün (n=166) kısmen isteyerek hemşirelik bölümünü seçtiği, %58,6'sının (n=173) mezun olunca iş bulma sıkıntısı yaşamayacağını düşündüğü için hemşirelik bölümünü okumayı seçtiği, %77,6'sının (n=229) hemşirelik bölümü okumaktan memnun olduğu, %72,9'unun (n=215) mezun olunca hemşirelik yapabileceğine inandığı, %59,7'sinin (n=176) genel akademik not ortalamasının 2,00-2,99

arasında olduğu, %35,9'unun (n=106) mezun olduktan sonra çocuk ile ilgili bir bölümde çalışmayı istediği ve %83,4'ünün (n=246) derslerde öğrenilen bilgileri uygulamalarda kullanabildiği saptandı.

Tablo 2. Öğrencileri çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersi stajında endişelendiren durumlar (N=295)

Durumlar	n	%
Çocuk ve/veya yakını ile iletişime geçmekte zorlanma	79	26,8
Yanlış uygulama yaparak hastaya zarar vermek	200	67,8
Hastanın canını yakmak	136	46,1
Yapılacak uygulama hakkında yeterince bilgili olmamak	72	24,4

Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersi stajında öğrencilerin %26,8'inin (n=79) çocuk ve/veya yakını ile iletişime geçmekte zorlanma, %67,8'inin (n=200) yanlış uygulama yaparak hastaya zarar verme, %46,1'inin (n=136) hastanın canının yakma ve %24,4'ünün (n=72) yapılacak uygulama hakkında yeterince bilgili olamama endişesi yaşadığı saptandı (Tablo 2).

Öğrencilerin ÇKUYDF puanı 0 ile 100 arasında değişmekte olup, ortalaması 66,88±26,87'dir. Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise 0,943 olarak saptandı.

Öğrencilerin %23,7'si (n=70) PHÖKREDA formuna uygun değil cevabını vermiştir, dolayısıyla bu öğrencilerin cevabı kayıp veri olarak göz önünde bulundurularak geriye kalan 225 öğrenci ile değerlendirmeler yapılmıştır. Öğrencilerin rahatlık alt boyutu puanları 12 ile 23 arasında değişmekte olup, ortalaması 18,01±2,06'dır. Rahatlık alt boyutu için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise 0,530 olarak saptandı.

Tablo 3. Öğrencilerin ÇKUYDF, PHÖKREDA puanları ve GÖYÖ toplam ve alt boyut puanlarının dağılımı

Ölçekler	Alt Boyutlar	Min-Maks	Ort±SS	Cronbach Alfa
ÇKUYDF	Yeterlilik düzeyleri(%)	0-100	66,88±26,87	0,943
PHÖKREDA (n=225)	Rahatlık	12-23	18,01±2,06	0,530
	Endişe	5-20	12,98±2,84	0,892
GÖYÖ	Başlama	9-45	33,95±7,16	0,884
	Yılmama	8-25	17,84±3,41	0,657
	Sürdürme çabası-ısrar	3-15	10,44±2,14	0,543
	Toplam	33-85	62,22±10,54	0,874

Öğrencilerin endişe alt boyutu puanları 5 ile 20 arasında değişmekte olup, ortalaması $12,98 \pm 2,84$ 'tür. Endişe alt boyutu için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise 0,892 olarak saptandı.

Öğrencilerin GÖYÖ başlama alt boyutu puanları 9 ile 45 arasında değişmekte olup, ortalaması $33,95 \pm 7,16$ 'dır. Başlama alt boyutu için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise 0,884 olarak saptandı. Öğrencilerin yılmama alt boyutu puanları 8 ile 25 arasında değişmekte olup, ortalaması $17,84 \pm 3,41$ 'dir. Yılmama alt boyutu için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise 0,657 olarak saptandı. Öğrencilerin sürdürme çabası-ısrar alt boyutu puanları 3 ile 15 arasında değişmekte olup, ortalaması $10,44 \pm 2,14$ 'tür. Sürdürme çabası-ısrar alt boyutu için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise 0,543 olarak saptandı. Genel öz yeterlilik ölçeği toplam puanları 33 ile 85 arasında değişmekte olup, ortalaması $62,22 \pm 10,54$ 'tür. Genel öz yeterlilik ölçeği için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise 0,874 olarak saptandı (Tablo 3).

Yeterlilik düzeyleri (ÇKUYDF puanı) ile sürdürme çabası-ısrar alt boyutu puanları arasında pozitif yönde, %12,7 düzeyinde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptandı ($p:0,029$; $p<0,05$). Yeterlilik düzeyleri ile rahatlık alt boyutu puanları arasında pozitif yönde, %18 düzeyinde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptandı ($p:0,007$; $p<0,01$).

Tablo 4. Öğrencilerin ÇKUYDF, PHÖKREDA puanlarının ve GÖYÖ alt boyut ve toplam puanlarının korelasyon değerlendirmesi

GÖYÖ	ÇKUYDF Yeterlilik Düzeyleri(%)	PHÖKREDA Rahatlık (n=225)	PHÖKREDA Endişe (n=225)
	r; p	r; p	r; p
Başlama	0,006; 0,919	0,062; 0,358	-0,212; 0,001**
Yılmama	0,082; 0,162	0,123; 0,066	-0,096; 0,151
Sürdürme çabası-ısrar	0,127; 0,029*	0,124; 0,063	-0,131; 0,052
Toplam	0,056; 0,335	0,108; 0,106	-0,203; 0,002**
ÇKUYDF Yeterlilik Düzeyleri (%) - PHÖKREDA Rahatlık	r; p	0,180; 0,007**	
ÇKUYDF Yeterlilik Düzeyleri (%) - PHÖKREDA Endişe	r; p	-0,087; 0,195	

r: Pearson Korelasyon Analizi

* $p<0,05$

** $p<0,01$

Endişe alt boyutu ile başlama ($p:0,001$) alt boyut ve GÖYÖ toplam ($p:0,002$) puanları arasında negatif yönde ve sırasıyla %21,2 ve %20,3 düzeylerinde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptandı ($p<0,01$; $p<0,05$) (Tablo 4).

Tablo 5. Genel akademik ortalamaya göre ÇKUYDF, PHÖKREDA puanlarının ve GÖYÖ alt boyut ve toplam puanlarının karşılaştırılması

Ölçekler	Alt Boyutlar	Genel Akademik Ortalama		t	p
		3,00 altı (n=182)	3,00 ve üzeri (n=113)		
		Ort±SS	Ort±SS		
ÇKUYDF	Yeterlilik düzeyleri (%)	67,55±26,72	65,79±27,18	0,545	0,586
PHÖKREDA (n=225)	Rahatlık	17,92±2,16	28,16±1,90	-0,845	0,399
	Endişe	13,17±2,85	12,70±2,83	1,217	0,225
GÖYÖ	Başlama	33,34±7,19	34,93±7,03	-1,866	0,063
	Yılmama	17,54±3,47	18,32±3,27	-1,918	0,056
	Sürdürme çabası ısrar	10,25±2,18	10,75±2,06	-1,977	0,049*
	Toplam	61,12±10,81	64,00±9,87	-2,298	0,022*

t: Student-t Testi

*p<0,05

Genel akademik ortalaması 3,00 ve üzerinde olanların GÖYÖ sürdürme çabası-ısrar alt boyut puan ortalaması, genel akademik ortalaması 3,00'ın altında olanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptandı (p:0,049; p<0,05). Genel akademik ortalaması 3,00 ve üzerinde olanların GÖYÖ toplam puan ortalaması, genel akademik ortalaması 3,00'ın altında olanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptandı (p:0,022; p<0,05) (Tablo 5).

Tablo 6. Öğrencilerin çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği intörnü olma durumlarına göre ÇKUYDF, PHÖKREDA puanlarının ve GÖYÖ alt boyut ve toplam puanlarının karşılaştırılması

Ölçekler	Alt Boyutlar	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Alanında İntörn Olma		t	p
		Evete (n=36)	Hayır (n=133)		
		Ort±SS	Ort±SS		
ÇKUYDF	Yeterlilik düzeyleri (%)	77,13±23,39	68,09±26,28	1,476	0,143
PHÖKRED A (n=225)	Rahatlık	18,79±2,26	17,51±1,89	2,500	0,014*
	Endişe	11,95±3,10	13,04±2,73	-1,501	0,137
GÖYÖ	Başlama	35,09±7,99	32,34±7,39	1,541	0,126
	Yılmama	18,86±3,14	17,63±3,19	1,630	0,106
	Sürdürme çabası-ısrar	10,86±1,91	10,71±2,00	0,331	0,742
	Toplam	64,82±11,85	60,67±10,47	1,619	0,108

t: Student-t Testi

*p<0,05

Çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği alanında intörn olan öğrencilerin PHÖKREDA rahatlık alt boyutu puan ortalaması, intörn olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptandı (p:0,014; p<0,05).

Tartışma

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersini alan öğrenciler klinik alanlarda ilk kez özellikle hasta çocuklarla karşılaştığında yoğun stres yaşayabilmektedirler. Öğrencilerin ÇSHH dersinin stajında yaşadıkları endişe onların öğrenmelerini engelleyebilir ve klinik performanslarını düşürebilir. Bu nedenle öğrencilerin endişe düzeyini etkileyen durumların saptanması önemlidir. Bu amaçla araştırmada öğrencilerin yaş ortalaması ve kaçınıcı sınıf olduğunun endişe düzeylerini etkileyip etkilemediği karşılaştırıldığında ölçek puan ortalamalarında anlamlı bir değişiklik olmadığı ortaya konmuştur. Şavk (2012) “hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin ilk klinik deneyim öncesi anksiyete düzeylerinin belirlenmesi” konulu çalışmasında da, öğrencilerin şu anda yaşadıkları yer, akademik başarı ortalaması ve sosyoekonomik durumu ile durumluk-sürekli kaygı puan ortalamaları arasında bir fark olmadığı bulunmuştur. Bizim araştırmamızda genel akademik ortalaması 3 ve üzeri olan öğrencilerin rahatlık düzeyinin yüksek, endişe düzeyinin düşük olduğu bulunmuş, ancak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Klinik uygulamada öğrencilerde en fazla stres yaratan klinik stresörlerin hasta ve klinik çalışanları ile iletişim, mesleki bilgi ve beceride eksiklik, akademik stresörlerin ise eğitimciler ile iletişim ve sınavlar olduğu belirtilmektedir (Jimenez vd., 2010). Bu araştırmada öğrencilerin %26,8’i çocuk ve bakım vericisi ile iletişime geçmekte zorlanma ve %24,4’ü ise yapılacak uygulamalar hakkında yeterince bilgi sahibi olmama nedeni ile endişe duyduklarını bildirdiler. Ayrıca öğrencilerin ÇSHH dersinin stajında ilk sırada yanlış uygulama yaparak hastaya zarar vermektan korktukları (%67,8, n=200), ikinci sırada hasta çocuğun canını yakmak istemedikleri (%46,1, n=136) belirlenmiştir. Arslan ve ark. (2018) çalışmalarında da öğrencilerin çocuk kliniklerinde yenidoğan bir bebeğe dokunma, çocuk ve bakım vericisi ile iletişime geçme, ilaç uygulamaları, çocuk ve bakım vericisine uygun ve etkili bakım verme, çocuğa zarar verme korkusu ve çocuk veya bakım vericisine psikososyal açıdan yeteri kadar destek olma konularında endişe yaşadıkları bildirilmiştir. Lassche vd. (2013) hemşirelik öğrencilerinde Pediatrik Rahatlık ve Endişe Değerlendirme ölçeğini kullanarak yaptığı çalışmada öğrencilerin en çok çocuklara yapılan işlemlerde ağrıya neden olmaktan endişelendiklerini bildirmiştir.

Oermann ve Lukomski'nin (2001) çocuk kliniklerinde yaşadıkları stres ve zorlukları araştırdıkları çalışmalarında da öğrenciler bilgi ve pratikte kendilerini eksik hissetmeleri nedeni ile stres yaşadıklarını bildirmişlerdir. Bu araştırmada, yapılan diğer çalışmalarla benzer olarak öğrencilerin bilgi ve uygulamaya ilişkin eksiklik hissetmeleri nedeniyle endişe yaşadıkları görülmektedir. Bu endişeyi azaltmak amacıyla kliniğe çıkmadan önce teorik dersler ile paralel biçimde uygulama yapmaya olanak sağlayacak farklı yaş gruplarını içeren simülatörler ile pratik yapmak öğrencinin endişesini azaltabilir. Bu uygulama aynı zamanda öğrencinin özgüvenine ve öz yeterliliğine olumlu katkı sağlayabilir. Megel vd. (2012) ÇSHH dersini alacak öğrencilerle yaptıkları çalışmada da klinik uygulamaya çıkmadan önce simülatörler üzerinde pratik yapan öğrencilerin, yapmayan öğrencilere göre klinik uygulamanın ilk gününde daha az anksiyete yaşadığı bildirilmiştir.

Yapılan çalışmalarda öz etkililik-yeterlilik algısı yüksek olan bireylerin zorlu işlere girişmekte ve başarılı olma konusunda daha mücadeleci davrandıkları ve başarıya ulaşma konusunda eylemlerini sürdürmede çok daha fazla çaba gösterdikleri bildirilmiştir (McLaughlin vd., 2008; Yiğitbaş vd., 2003; Gözüm vd., 1999). Araştırmada öğrencilerin kendini yeterli görme (ÇKUYDF puanı) durumu PHÖKREDA ölçeği rahatlık alt boyutu puanları arasında ve kendini yeterli görme (ÇKUYDF puanı) durumu ile GÖYÖ sürdürme çabası-ısrar alt boyutu puanı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulundu. Bu sonuç bize öğrencinin kendisini uygulamalarda yeterli gördükçe kendini daha rahat hissettiğini ve klinik uygulamaları sürdürme çabası içinde olduğunu göstermektedir.

Eğitim, bireyin yaşamında önemli bir yere sahip olması nedeni ile önemli stres faktörlerinden birisidir. Eğitimin stres faktörleri içerisinde de önemli bir yerinin olmasının nedeni altta yatan başarısızlık korkusudur. Başarı, bireyin hayatında öz güvenin ve yeterlilik duygusunun artmasında önemli rol oynar. Eğitimde stres, endişe yaşayan bireylerde başarısızlık korkusu ile benlik saygısı, öz güven ve öz yeterlilik giderek azalabilir. Yapılan bir çalışmada hemşirelik öğrencilerinin %65,8'inin eğitim ile ilgili stres yaşadığı ve bu stresi yaşayan öğrencilerin kendine güvensiz yaklaşım sergiledikleri bildirilmiştir (Güler ve Çınar 2010). Bu çalışmada PHÖKREDA ölçeğinin endişe alt boyutu ile GÖYÖ başlama alt boyutu ve GÖYÖ toplam puanları arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulundu. Bu sonuca göre öğrencilerin endişe düzey-

lerinin arttıkça öz yeterliliklerinin azaldığı, bu durumda bir işe başlamada isteksiz olduğu, uygulamalarda başarısız olma ve kendilerini yetersiz hissetme duygularının arttığı söylenebilir. Sanders and Lushington (2002) diş hekimliği öğrencileri ile yaptıkları bir çalışmada stres düzeyi yüksek olan öğrencilerde akademik başarının düşük olduğunu bildirmektedir. Bu çalışmada genel akademik ortalaması 3,00 ve üzerinde olan öğrencilerin genel öz yeterlilik puanları, genel akademik ortalaması 3,00'ın altında olanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulundu. Akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin kendilerini klinik uygulamada daha yeterli gördükleri söylenebilir. Ayrıca bu çalışmada genel akademik ortalaması 3,00 ve üzerinde olan öğrencilerin GÖYÖ ölçeği sürdürme çabası-ısrar alt boyut puan ortalaması, genel akademik ortalaması 3,00'ın altında olanlardan anlamlı düzeyde yüksekti. Bu durum akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin klinik uygulamada daha aktif olmaya çalıştığını ve ısrarla yaptığı uygulamayı başarmaya çalıştığını göstermektedir.

Öğrencilerin kaygı ve endişe yaşamaları, klinikte ilk defa çocuklar ile karşılaşmış olmaları ve bu ilk defa karşılaştıkları küçük yaş grubuna nasıl uygulama yapılacağını tam olarak bilmemeleri nedeni ile olabilir. Çalışmada ÇSHH dersinin intörnü olan öğrencilerin PHÖKREDA rahatlık alt boyutu puan ortalaması, ÇSHH dersi intörnü olmayan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksekti. Ders programı kapsamında ÇSHH dersinin intörnü olan öğrenciler klinikte dört gün uygulama yapma imkanı bulmaktadır. Bu nedenle klinikte çocuklarla daha fazla karşılaşp, daha fazla uygulama imkanı bulan öğrencilerin çocuk hastalar ile ilgilenirken kendilerini daha rahat hissettiğini ifade etmesi beklenen bir sonuçtur. Literatürde bu araştırma ile uyumlu olarak hemşirelik öğrencilerinin kliniğin ilk gününe göre son gününde daha hafif düzeyde kaygı yaşadıkları bulunmuştur (Karagözoğlu vd., 2014; Bayar vd., 2009; Hacıhasanoğlu vd., 2008; Şirin vd., 2003). Öğrencilerin klinikte ilk defa özellikle hasta ve küçük yaş grubundaki çocuklar ile karşılaştıklarında kendilerini rahat hissetmemeleri daha fazla uygulama imkanı bulduklarında bu sorunun ortadan kalktığını göstermektedir.

Sonuç

Sonuç olarak, ÇSHH dersinin klinik stajında öğrenciler en çok çocuk hastaya yanlış uygulama ile zarar vermekten ve canını yakmaktan korkmaktadırlar.

Öğrencilerin kendisini yeterli algılama düzeyi arttıkça kendini klinikte daha rahat hissettiği ve uygulamaları sürdürme çabası içinde olduğu, endişe düzeyinin artmasının bir uygulamaya başlamayı ve öz yeterlilik düzeyini olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin başarı not ortalamasının iyi olmasının genel öz yeterliliğini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Genel öz yeterlilik, endişe-rahatlık, kendini yeterli hissetme birbirini etkileyen faktörlerdir. Bu sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin klinikte kendini daha rahat hissetmesi, endişe düzeyinin azalması için staj öncesi klinikte karşılaşabilecekleri tüm uygulamaları simülatör üzerinde uygulamasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Ancak hemşirelik fakültelerine alınan öğrenci sayısının fazlalığı nedeniyle her bir öğrencinin her uygulamayı simülatör üzerinde tek tek uygulama şansı zor olmaktadır. Bu durumda öğrenciler ÇKUYDF ile değerlendirilerek kendini yeterli görmediği uygulamalara öncelik verilebilir. Ayrıca bazı fakülte ve yüksekokullarda simülatör maketi de bulunmamaktadır. Bu durumda da öğrencileri yeterli hale getirmek için öğretim üyeleri tarafından hazırlanmış senaryo örneklerinden ve rol-play uygulamalarından yararlanılabilir. Bu sayede öğrenci klinikte kendini yetersiz bulduğu uygulamalardaki eksiklerini öğretim üyelerinin rehberliğinde gidebilir.

EXTENDED ABSTRACT

Investigation of the Relationship Between Clinical Comfort-Worry and Self-Efficacy Perceptions of Nursing Students Who Have Taken Pediatric Nursing Course

*

Birsen Mutlu- Merve Azak - Sümeyye Kalaycı
İstanbul University-Ceraahpaşa

Nursing education is a complementary education process in which clinical practice and theoretical knowledge are intertwined. The main purpose in nursing education is to provide students with basic knowledge, skills, behavior and attitudes in terms of professional cognitive, affective and psychomotor dimensions (Fırat Kılıç, 2018; Dikmen, Denat, Başaran and Filiz, 2016; Karadağ, Derya and Temizlik, 2011). While the student transforms the theoretical knowledge into skill in clinical practice, he encounters new knowledge, skills and communication experiences. Clinical practice experiences enable students to learn by realizing their knowledge and skills (Karadağ et al., 2011). Nursing students have defined their clinical practice experiences as one of the most worrying components of nursing education (Bayar, Çadır and Bayar 2009). The factors that are effective in this can be listed as taking the responsibility of the patient together with the lack of professional knowledge and skills in clinical practice, lack of time management, lack of motivation and inability to cope with clinical situations (Kurtuncu, Cinar, Kahraman and Demirbag, 2017; Erbil, Kahraman and Bostan, 2006).

In the studies conducted, it was determined that the most common among the education of nursing students was the clinical practice of pediatric nursing lesson (Kubin and Wilson, 2017; Lassche, Al-Qaaydeh, Macintosh and Black, 2013; Al-Qaaydeh, Lassche and Macintosh, 2012). It is thought that the positive or negative experiences and personal structures of the students affect their clinical practice success. Clinical application success of students is affected by factors such as anxiety, stress, motivation and self-efficacy levels (Açıksöz, Uzun and Arslan, 2016). In the clinical practice of the pediatric nur-

single lesson, students experience a high level of anxiety throughout their clinical experience with children and are anxious while providing care (Kubin et al., 2017; Al-Qaaydeh et al., 2012).

Bandura defined the concept of self efficacy for the first time. People with high self-efficacy perception act faster and more determined when coping with negative situations than people with low self-efficacy perception. At the same time, it was observed that they struggled more in reaching the target (Yiğitbaş and Yetkin, 2003; Zengin, 2007; Dikmen, et al. 2016). It is reported that understanding the situations that may affect learning such as self-efficacy perception of nursing students and the stress they encounter in the clinical environment and the relationship of these situations with learning, in accordance with the development of nursing education, will enable planning the activities and have implications for the future of nursing education (Açıksöz, et al. 2016). For this reason, how the perceptions of clinical stress and self-efficacy affect the academic success and clinical practice skills of student nurses should be examined. In a study conducted, when asked to the nursing students what is the negative experience you are afraid to do in the clinic, doing the wrong application was the most answered option (Bayar et al., 2009). Whether students' fear of misapplication is associated with a lack of self-efficacy or clinical concern needs to be assessed. When the feelings related to clinical practice were examined, students stated that they mostly felt excitement, anxiety and fear, and only a few of them felt comfortable in the clinic (Açıksöz et al., 2016; Bayar et al., 2009). The results of the variable emotional states experienced in the clinical experience or what causes them should be examined, and the effects of negative emotions such as anxiety and stress experienced by students on the clinical experience should be examined.

This research was carried out in a descriptive type in order to investigate the relationship between the clinical anxiety / comfort status of the nursing faculty students who took pediatric nursing lessons, the level of efficacy related to the practices in pediatric clinics, and self-efficacy perception.

The universe of the research was 368 students who studied at a university nursing faculty in Istanbul and took pediatric nursing lessons. The entire universe was tried to be reached without going through the sample account. 321 students were reached. Due to the lack of data in 26 students' data collection forms, the sample of the study was 295 students.

In data collection; Student Information Form, Pediatric Nursing Student Clinical Comfort and Worry Assessment Tool (PSCWAT), Pediatric Clinic Proficiency Level Form (PCPL) and General Self-Efficacy Scale (GSES) were used. The data were collected from 3rd and 4th grade students who continued their education at a public university between December 2018 and March 2019, and took pediatric nursing courses. Students who accepted to participate in the study filled the student information form, GSES, PCPL and Pediatric Nursing Student Clinical Comfort and Worry Assessment Tool in 20 minutes under the supervision of the researcher. While filling the scale forms, the questions of the students who had questions were answered. When evaluating the findings obtained in the study, IBM SPSS Statistics 22 for statistical analysis (SPSS IBM, Turkey) programs were used. The suitability of variables to normal distribution was evaluated with the Shapiro Wilks test, Q-Q graphs and histograms. While evaluating the study data, Student-t test was used to evaluate the descriptive statistical methods (mean, standard deviation, frequency, percentage) as well as between two groups. Pearson correlation analysis was used to evaluate the relationship between quantitative data. Significance was evaluated at the level of $p < 0.05$.

Students who take pediatric nursing lessons may experience intense stress in clinical areas for the first time, especially when they meet sick children. The anxiety students experience in the internship of the pediatric nursing course may hinder their learning and lower their clinical performance. Therefore, it is important to identify situations that affect students' level of anxiety. In clinical practice, it is stated that the most stressful clinical stressors in students are communication with patients and clinical staff, lack of professional knowledge and skills, and academic stressors are communication and exams with trainers (Jimenez et al., 2010). In this study, 26.8% of the students stated that they had trouble communicating with the child and the caregiver and 24.4% of them stated that they were concerned about the practices to be done. In addition, it was determined that the students were afraid of harming the patient (67.8%, $n = 200$) in the first place during the internship of the pediatric nursing lesson, and they did not want to hurt the sick child in the second place (46.1%, $n = 136$). Arslan et al. (2018), in their study with students in child clinics, reported that students were concerned about touching a newborn baby, communicating with the child and caregiver, drug applications, providing appropriate and effective care to the child and caregiver, fear of harming

the child, and providing adequate support to the child or caregiver in terms of psychosociality. Lassche et al. (2013) reported that students were worried about causing pain in the operations performed on children, using the Pediatric Comfort and Anxiety Rating Scale among nursing students.

In Oermann and Lukomski's (2001) studies, where they investigated the stresses and difficulties they experienced in children's clinics, the students reported that they experienced stress due to their lack of knowledge and practice. In this study, it is seen that students experience anxiety due to lack of knowledge and practice similar to other studies. In order to reduce this anxiety, practicing with simulators containing different age groups, which will allow to practice in parallel with theoretical lessons before going to the clinic, can reduce the student's anxiety. This application can also contribute positively to the student's self-confidence and self-efficacy. Megel et al. (2012), in their study with students who will take pediatric nursing lesson, it was reported that the students who practiced on simulators before the clinical practice experienced less anxiety on the first day of clinical practice than those who did not.

In this study, the PSCWAT comfort subscale mean score of the students who were intern of the pediatric nursing course was statistically significantly higher than the students who did not have the pediatric nursing course. Within the scope of the curriculum, students with the intern of the pediatric nursing course have the opportunity to practice in the clinic for four days. For this reason, it is an expected result that the students who encounter the children more in the clinic and find more opportunities to express themselves feel more comfortable while dealing with the pediatric patients. In accordance with this research, it has been found in the literature that nursing students experience more mild anxiety compared to the first day of the clinic (Karagözoğlu et al., 2014; Bayar et al., 2009; Hacıhasanoğlu et al., 2008; Şirin et al., 2003). This problem disappears when students find more practice in the clinic for the first time, especially when they encounter patients and children in the younger age group.

Studies have reported that individuals with high self-efficacy perception are engaged in challenging jobs and are more struggling to be successful and do much more to continue their actions to achieve success (McLaughlin et al., 2008; Yiğitbaş et al., 2003; Gözüm et al., 1999). In the study, a positive correlation was found between students' self-seeing (PCPL score) status and

PSCWAT scale comfort sub-dimension scores, and between self-seeing (PCPL score) status and GSES sustaining-persistence sub-dimension score. This result shows us that the student feels more comfortable and seeks to continue clinical practices as he/she sees himself adequate in practice.

Education is one of the important stress factors as it has an important place in the life of the individual. The reason why education has an important place in stress factors is the underlying fear of failure. Success plays an important role in increasing the self-esteem and sense of competence in the life of the individual. Self-esteem, self-confidence and self-efficacy may gradually decrease due to the fear of failure in individuals who experience stress and anxiety in education. In a study, it has been reported that 65.8% of nursing students experience stress related to education and students experiencing this stress have an insecure approach (Güler and Çınar 2010). In this study, a negative correlation was found between the anxiety subscale of the PSCWAT scale and the GSES baseline and the total scores of the GSES. According to this result, it can be said that as the level of anxiety of the students increases, their self-efficacy decreases, in this case they are reluctant to start a job, they are afraid of being unsuccessful in applications and they experience feelings of inadequacy more. Sanders and Lushington (2002) reported in a study with dentistry students that academic achievement was low in students with high stress levels. In this study, it was found that students with a general academic average of 3.00 and above had a higher self-efficacy score than those with a general academic average of less than 3.00.

As a result, in the clinical internship of the pediatric nursing lesson, students are most afraid to hurt and cause physical harm to a child with misapplication. It is seen that as the students' self-perception level increases, they feel more comfortable in the clinic and strive to continue their practices, and an increase in the level of anxiety negatively affect starting an application and self-efficacy level. In addition, it was determined that the good grade point average of the students positively affected the general self-efficacy. General self-efficacy, anxiety-comfort and feeling adequate are factors that affect each other. In line with these results, it is thought that it would be beneficial to apply all the applications that they may encounter in the clinic before the internship on the simulator in order to make the students feel more comfortable in the clinic and to decrease the level of anxiety. However, due to the high number of students enrolled in nursing faculties, it is difficult for each

student to apply each application individually on the simulator. In this case, students can be evaluated with PCPL and priority can be given to applications that they do not consider sufficient. In addition, some faculties and schools do not have a simulator model. In this case, scenario examples and role-play applications prepared by faculty members can be used to make students sufficient. In this way, the student can eliminate the deficiencies in practices that he/she finds insufficient in the clinic under the guidance of the faculty members.

Kaynakça / References

- Açıksöz, S., Uzun, Ş., ve Arslan, F. (2016). Hemşirelik öğrencilerinde öz yeterlilik algısı ile klinik uygulamaya ilişkin kaygı ve stres durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 58, 129-135.
- Al-Qaaydeh, S., Lassche, M. ve Macintosh, C. I. (2012). Exploratory factor analysis of the pediatric nursing student clinical comfort and worry assessment tool. *Journal Of Pediatric Nursing*, 27, 39-43.
- Arseven, A. (2016). Öz yeterlilik: Bir kavram analizi. *Electronic Turkish Studies*, 11(19), 64-80.
- Arslan, S., Şener, D. K. ve Cangür, Ş. (2018). Validity and reliability of clinical comfort and worry assessment tool of pediatric nursing student. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 61-66.
- Bayar, K., Çadır, G. ve Bayar, B. (2009). Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaya yönelik düşünce ve kaygı düzeylerinin belirlenmesi. *Taf Preventive Medicine Bulletin*, 8(1), 16-22.
- Dikmen, Y., Denat, Y., Başaran, H. ve Filiz, N. Y. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin öz etkililik-yeterlilik düzeylerinin incelenmesi. *Journal Of Contemporary Medicine*, 6(3), 206-213.
- Erbil, N., Kahraman, A. N. ve Bostan, Ö. (2006). Hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik deneyim öncesi anksiyete düzeylerinin belirlenmesi. *Journal Of Anatolia Nursing And Health Sciences*, 9(1), 1-16.
- Fırat Kılıç, H. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin eğitim stresi ve mesleki benlik saygısı arasındaki ilişki. *Journal Of Hacettepe University Faculty Of Nursing*, 5(1), 49-59.
- Gözüm, S. ve Aksayan, S. (1999). Öz-etkililik-yeterlilik ölçeği'nin türkçe formunun güvenilirlik ve geçerliliği. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 21-34.

- Güler, Ö. ve Çınar, S. (2010). Hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları stresörler ve kullandıkları başatma yöntemlerinin belirlenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Sempozyum Özel Sayısı*, 253-261.
- Hacıhasanoğlu, R., Karakurt, P., Yılmaz, S. ve Yıldırım, A. (2008). Sağlık yüksekokulu birinci sınıf öğrencilerinin klinik uygulamaya ilişkin kaygı düzeylerinin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik Ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(1), 69-75.
- Jimenez, C., Navia-Osorio, P. ve Vacas Diaz, C. (2010). Stress and health in novice and experienced nursing students. *Journal of Advanced Nursing*, 66, 442-455.
- Karadağ, E., Derya, A. Y. ve Ucuzal, M. (2011). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin öz etkililik-yeterlik düzeyleri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim Ve Sanatı Dergisi*, 4(1), 13-20.
- Karagözoğlu, Ş., Özden, D., Türk, G. ve Yıldız, F. T. (2014). Klasik ve entegre müfredat programı hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulamada yaşadıkları kaygı, klinik stres düzeyi ve etkileyen bazı faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7(4), 266-274.
- Keskin, G. Ü. ve Orgun, F. (2006). Öğrencilerin öz etkililik-yeterlilik düzeyleri ile basa çıkma stratejilerinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 7(2), 92-96.
- Kubin, L. ve Wilson, C. E. (2017). Effects of community volunteer children on student pediatric assessment behaviors. *Clinical Simulation in Nursing*, 13(7), 303-308.
- Kürtüncü, M., Çınar, N., Kahraman, İ. ve Demirbağ, B. C. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk onkoloji kliniğindeki deneyimleri: Niteliksel çalışma. *Sağlık Bilimleri Ve Meslekleri Dergisi*, 4(1), 8-15.
- Lassche, M., Al-Qaaydeh, S., Macintosh, C. I. ve Black, M. (2013). Identifying changes in comfort and worry among pediatric nursing students following clinical rotations. *Journal of Pediatric Nursing*, 28(1), 48-54.
- McLaughlin, K., Moutray, M. ve Muldoon, O. T. (2008). The role of personality and self-efficacy in the selection and retention of successful nursing students: a longitudinal study. *Journal of Advanced Nursing*, 61(2), 211-221.
- Megel, M. E., Black, J., Clark, L., Carstens, P., Jenkins, L. D., Promes, J., vd. (2012). Effect of high-fidelity simulation on pediatric nursing students' anxiety. *Clinical Simulation in Nursing*, 8(9), e419-e428.
- Oermann, M. H., ve Lukomski, A. P. (2001). Experiences of students in pediatric nursing clinical courses. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing*, 6(2), 65-72.
- Sanders, A. E., ve Lushington, K. (2002). Effect of perceived stress on student performance in dental school. *Journal of dental education*, 66(1), 75-81.

- Sherer, M., Maddux, J. E., Mercandante, B., Prentice-Dunn, S., Jacobs, B., ve Rogers, R. W. (1982). The self-efficacy scale: Construction and validation. *Psychological reports*, 51(2), 663-671.
- Şavk, Ş. (2012). *Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin ilk klinik deneyim öncesi anksiyete düzeylerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. K.K.T.C Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Programı, Lefkoşa.
- Şirin, A., Kavak, O. ve Ertem, G. (2003). Doğumhane stajına çıkan öğrencilerin durumluk-sürekli kaygı düzeylerinin belirlenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 7(1), 27-32.
- Yıldırım, N., Karaca, A., Ankaralı, H., Açıkgöz, F. ve Akkuş, D. (2016). Stress experienced By Turkish nursing students and related factors. *Clin Exp Health Sci*, 6, 121-128.
- Yiğitbaş, Ç., ve Yetkin, A. (2003). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin öz-etkililik-yeterlilik düzeyinin değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 7, 6-13.
- Zengin, N. (2007). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinde öz-etkililik-yeterlilik algısı ve klinik uygulamada yaşanan stresle ilişkisinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(1), 49-57.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Mutlu, B., Azak, M. ve Kalaycı, S. (2020). Çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersini almış öğrencilerin klinik rahatlık ve endişe-durumu ile öz yeterlilik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(26), 4293-4315. DOI: 10.26466/opus.659694.